

คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู
สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของคุรุสภา
The Leadership Characteristics of School Administrators Affecting
the Effectiveness of Teachers under Chachoengsao Vocational
Education Office Based on the Performance Standards of Teacher Council.

ศรีสุดา ปิ่นกุล

ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ที่ปรีภควิชยวิทยานิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวัฒน์ จิระเดชประไพ และดร.ทวีศิลป์ กลุณภาดล

Abstract

The objectives of this research were : 1) to study the level of leadership characteristics of school administrators under Chachoengsao Vocational Education Office. 2) to study the level of the effectiveness of teachers under Chachoengsao Vocational Education Office in accordance with the performance standard of teacher council and 3) to study the leadership characteristics of school administrators affecting the effectiveness of teachers under Chachoengsao Vocational Education Office based on the performance standards of Teacher Council. The sample consisted of 14 administrators and 186 teachers under Chachoengsao Vocational Education Office. The tools used for data collection was a rating scale questionnaire. The statistics used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, Pearson's Product Moment Correlation Coefficient and Stepwise Multiple Regression Analysis. The research findings were as follows :

1. Leadership characteristic of school administrators under Chachoengsao Vocational Education Office, as a whole, was at the high level, namely personal background, characteristics related to job performance, personality, and physical aspect, respectively.

2. Performance effectiveness of teachers under Chachoengsao Vocational Education Office based on the performance standards of Teacher Council, as a whole, was at the high level, namely being good models for students, creatively cooperate with others, facilitating convenient educational situation for learners and effective learning materials development, respectively.

3. The leadership characteristics of school administrators affecting the effectiveness of teachers under Chachoengsao Vocational Education Office based on the performance standards of Teacher Council were : leadership characteristics related to job performance and physical leadership characteristics.

The predictive equations were as follows :

a The raw score predictive equation $Y = .774 + 0.184X_1 + 0.408X_5$

b The standard score predictive equation $Zy_{11} = 0.192ZX_1 + 0.434ZX_5$

Keywords : leadership characteristic, teacher effectiveness, performance standard of Teacher Council.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา 2) ศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสภา 3) ศึกษาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสภา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารจำนวน 14 คน และครูจำนวน 195 คน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านภูมิหลังส่วนบุคคล รองลงมาคือด้านลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน และด้านบุคลิกภาพ ส่วนด้านที่น้อยที่สุดคือ ด้านกายภาพ
2. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสภา โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน รองลงมาคือ ด้านการร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ และด้านการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทุกสถานการณ์ ส่วนด้านที่น้อยที่สุดคือ การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ
3. คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสภา มีอยู่ 2 ด้าน ได้แก่ 1) คุณลักษณะผู้นำด้านที่เกี่ยวข้องกับงาน 2) คุณลักษณะผู้นำด้านกายภาพ และสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนถดถอย ดังนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนถดถอย } Y = .774 + 0.184X_1 + 0.408X_5$$

$$\text{สามารถพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน } Zy_{11} = 0.192ZX_1 + 0.434ZX_5$$

คำสำคัญ : คุณลักษณะผู้นำ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู มาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสภา

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาของประเทศไทยโดยกำหนดเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นระยะๆ ซึ่งประเทศไทยได้มีการกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติถึงปัจจุบัน เป็นฉบับที่ 11 โดยมีระยะเวลาตั้งแต่ พ.ศ. 2555-2559 ซึ่งการกำหนดแผนพัฒนาประเทศทุกๆ ฉบับจะกำหนดเป้าหมายตามแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของแต่ละช่วงเวลาภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และเมื่อศึกษาแผนพัฒนาประเทศย้อนหลังพบว่า ในแผนพัฒนา ฉบับที่ 8 กำหนดทิศทางการพัฒนาโดยยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง เน้นการพัฒนาแบบองค์รวมและเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีต่างๆ และในแผนพัฒนาประเทศฉบับที่ 9 และ ฉบับที่ 10 ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ และในช่วงการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาประเทศฉบับที่ 11 ประเทศไทยได้ประสบปัญหาต่างๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการเปลี่ยนแปลงต่างๆ อย่าง

รวดเร็ว ส่งผลต่อประชาชนในประเทศ ทำให้มีการระดมทรัพยากรแบบมีส่วนร่วมมาช่วยในการวางแผนพัฒนาประเทศเพื่อให้เท่าทันและรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการและเศรษฐกิจแห่งชาติ, 2553, หน้า 38)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมด้านต่างๆ (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการและเศรษฐกิจแห่งชาติ, 2553, หน้า 39) ทุกหน่วยงานในภาครัฐจึงได้ให้ความสำคัญในการนำแนวทางปฏิบัติตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มากำหนดเป็นแผนพัฒนาหน่วยงานให้สอดคล้องและรองรับการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ซึ่งหน่วยงานหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคน ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้มีการปรับเปลี่ยนทิศทางการพัฒนาและบริหารการศึกษาแก่ประชาชนของชาติอย่างต่อเนื่อง ได้มีการออกกฎหมายฉบับแรกของ

ประเทศเกี่ยวกับการศึกษา คือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอาชีวศึกษา ตามมาตรา 20 การจัดการอาชีวศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพ ให้จัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชน สถานประกอบการ หรือโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือรับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องการศึกษาของคนในชาติ ได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559 ซึ่งเป็นแผนการศึกษาชาติระยะยาว 15 ปี และเป็นทิศทางให้กับหน่วยงานในสังกัดต่างๆ มีทิศทางในการกำหนดแนวทางหรือแผนงานการพัฒนาหน่วยงานตามกฎหมายที่กำหนด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ซึ่งมีบทบาทและหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบาย แผนพัฒนา มาตรฐานและหลักสูตร การอาชีวศึกษาทุกระดับที่สอดคล้องกับความต้องการตาม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาชาติ สนับสนุนทรัพยากร ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการ อาชีวศึกษา (ราชกิจจานุเบกษา, 2545, หน้า 26) ในการจัดการ อาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพถือว่าเป็นกระบวนการสำคัญ ของการผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อเพิ่มผลผลิตและส่งเสริมการ พัฒนาเศรษฐกิจ เทคโนโลยีของประเทศให้ได้มาตรฐานสากลเทียบ เท่าอารยประเทศส่งผลให้ประชาชนสามารถประกอบอาชีพโดย อิสระและพึ่งตนเองได้ นอกจากนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการ จัดการอาชีวศึกษา คือได้มีการออกพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2551 เพื่อให้มีการจัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษา เพื่อจัดการ ศึกษาาระดับปริญญาตรีและเป็นนิติบุคคลในสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยมีการจัดการอาชีวศึกษาที่ดำเนิน การอย่างเป็นเอกภาพมีการกระจายอำนาจสู่ระดับปฏิบัติ ในด้าน นโยบาย การบริหารจัดการ และด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การ จัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพในทุกระดับมีคุณภาพ และประสิทธิภาพเกิดผลสำเร็จแก่ประชาชน สอดคล้องกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาชาติ โดยเฉพาะนักเรียน นักศึกษา (ราชกิจจานุเบกษา, 2551, หน้า 3) ซึ่งจะกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไปในอนาคต ซึ่งจากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การพัฒนาคน ของประเทศมีคุณภาพสามารถนำความรู้ความสามารถมาช่วยในการ พัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรือง

จากการประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษ ที่ผ่านมา (พ.ศ. 2542-2551) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา,

2552, หน้า 24) ได้กำหนดประเด็นสำคัญของระบบการศึกษาและ การเรียนรู้ที่ต้องการปฏิรูปอย่างเร่งด่วน ซึ่งมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับ การอาชีวศึกษา คือ การกำหนดให้มีการวัดผลระดับชาติเมื่อผู้เรียน สำเร็จการศึกษาแต่ละหลักสูตร พัฒนาคุณภาพมาตรฐานอาชีวศึกษา ให้ผลิตกำลังคนที่มีความรู้ ความสามารถทั้งเชิงวิชาการและวิชาชีพ มีความรู้และทักษะและสมรรถนะในการประกอบอาชีพ เป็นกำลัง คนฐานความรู้ ช่างเทคนิคที่มีฝีมือ และนักเทคโนโลยีที่เชี่ยวชาญ มีคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนลักษณะนิสัยการทำงานสอดคล้อง กับความต้องการของผู้ใช้การจัดการศึกษาและการเรียนรู้เน้นการ ปฏิบัติในสัดส่วนมากกว่าทฤษฎีและการเรียนรู้งานอาชีพ ขยายการ ศึกษาาระบบทวิภาคี สหกิจศึกษา และการฝึกงานให้มากขึ้นรวมทั้ง ส่งเสริมการทำงานระหว่างเรียน การพัฒนาระบบสะสมหน่วยการ เรียนทำนองเดียวกับธนาคารหน่วยกิต เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ควบคู่ กับการทำงาน พัฒนาระบบเตรียมความพร้อม และการแนะแนว การศึกษาและวิชาชีพ พัฒนาหลักสูตรวิชาชีพต่อยอดจากการศึกษา ภาคบังคับ ให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะวิชาชีพสามารถไปประกอบ อาชีพได้หากไม่ศึกษาต่อ และเตรียมรับการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการ ตั้งสถาบันการอาชีวศึกษา ให้สอดคล้องกับการพัฒนา กลุ่ม จังหวัด และจัดหลักสูตรอาชีวศึกษาาระดับต่างๆ ให้มีความเชื่อมโยง กันเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนตามความต้องการของตลาดแรงงาน เน้นการร่วมมือกับสถานประกอบการ ภาคีเครือข่ายจากทุกภาคส่วน และการเตรียมการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจ อาเซียน ในปี พ.ศ. 2558 การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจฐานข้อมูล สังคมการเมือง และเทคโนโลยีสู่ยุคแห่งการสื่อสารไร้พรมแดน

จากการเปลี่ยนแปลงประเด็นต่างๆ ที่เกิดขึ้นผู้บริหาร สถานศึกษาในฐานะผู้นำองค์กรมีส่วนร่วมสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำ ให้การปฏิบัติงานของสถานศึกษาบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ที่ตั้งไว้ภายใต้การปฏิบัติงานของครูผู้สอน ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่ายที่ผู้บริหาร สถานศึกษาจะสามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้อย่าง ราบรื่น ถ้าปราศจากคุณลักษณะที่ดีที่ส่งผลให้ครูผู้สอนหรือ ผู้ใต้บังคับบัญชาเลื่อมใส ศรัทธา และปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบ หมาย ด้วยความเต็มใจ สมารถใจเพื่อผลสัมฤทธิ์ของงานและองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวันเพ็ญ เลี้ยวถนอม (2553) ศึกษา แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนระดับอาชีวศึกษา พบว่า มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ด้านความต้องการความ ก้าวหน้าและเจริญเติบโต ด้านความต้องการมีความสัมพันธ์กัน ทางสังคม และด้านความต้องการอยู่รอดหรือการดำรงชีวิต และงาน วิจัยของบุญธรรม ไวยมิตร (2553, หน้า 110) ได้ศึกษาความ สัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของ ครูกับความพึงพอใจ ในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู ประกอบด้วย ด้านมนุษยสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชน ด้านความเป็นประชาธิปไตย ด้านการอุทิศตนและเป็นตัวอย่างที่ดีในการทำงาน ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ ด้านวิสัยทัศน์และความคิดสร้างสรรค์ และด้านความรู้ความสามารถทางการบริหาร

นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีลักษณะความเป็นผู้นำที่ดี ด้านร่างกาย การมีสุขภาพแข็งแรง สมบูรณ์ แต่งกายสะอาด ถูกกาลเทศะ ด้านบุคลิกภาพ การวางตนเหมาะสมกับกาลเทศะ มีความรับผิดชอบ มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความซื่อสัตย์ เป็นต้น ด้านความรู้ความสามารถ ได้แก่ เป็นผู้มีความเฉลียวฉลาด เก่งคนเก่งงาน มีความสามารถในการจูงใจ มีความสามารถในการตัดสินใจที่ถูกต้อง เป็นต้น ซึ่งคุณลักษณะของผู้บริหารที่ดีมีผลต่อความสามารถในการบริหารจัดการ เพราะผู้ได้บังคับบัญชายอมต้องสังเกตและให้ความสนใจต่อลักษณะผู้นำที่เป็นที่ชื่นชม ศรัทธา และเลื่อมใสต่อผู้นำในการปฏิบัติตามที่ผู้นำต้องการ สอดคล้องกับการศึกษาของจิราลักษณ์ ภูภัทรวงค์ (2551 บทคัดย่อ) ศึกษาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสถาบันอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 7 พบว่า ผู้บริหารสังกัดสถาบันอาชีวศึกษา มีคุณลักษณะผู้นำในภาพรวมอยู่ในระดับสูง คือ คุณลักษณะผู้นำวิชาชีพและคุณลักษณะผู้นำด้านการปฏิบัติตน โดยคุณลักษณะด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาชีพมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความรู้เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ และการทำงานอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนมีการประเมินผลอย่างครบวงจร และคุณลักษณะผู้นำด้านการปฏิบัติตน เมื่อพิจารณาคุณลักษณะย่อย ทุกคุณลักษณะมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับสูง โดยคุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์และการพัฒนาตนเองอยู่เสมอมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ความสามารถในการติดต่อสื่อสาร

ความเป็นผู้นำที่ดีก็จะส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสภา ในการนำพาองค์กรสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ได้แก่ การผลิตนักเรียน นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผลเหมาะสมกับสภาพการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงทั้งในปัจจุบันและอนาคตสอดคล้องกับการศึกษาของนางสาววรรณ พงทอง (2551, หน้า 169) ได้ศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาอาชีวศึกษาด้านการดำเนินงานการจัดการศึกษาตามความเห็นของผู้บริหารครูและเจ้าหน้าที่โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารครู และเจ้าหน้าที่ที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาอาชีวศึกษา ด้านการดำเนินงานการจัดการศึกษา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่

ที่อยู่ในสถานศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาอาชีวศึกษา ด้านการดำเนินงานการจัดการศึกษาโดยรวมและรายด้านไม่ต่างกัน

การปฏิบัติงานของครูสภานั้นมีการดำเนินงานโดยมีสำนักงานเลขาธิการครูสภา เป็นหน่วยงานรับผิดชอบตามที่ครูสภามอบหมาย มีอำนาจหน้าที่ในกำหนดมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ ควบคุม ความประพฤติและการดำเนินงานของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพ และจรรยาบรรณของวิชาชีพออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ขอประกอบวิชาชีพ พักใช้ใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาต ผดุงเกียรติผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา รับรองปริญญา ประกาศนียบัตร หรือวุฒิบัตรของสถาบันต่างๆ ตามมาตรฐานวิชาชีพ รับรองความรู้และประสบการณ์ทางวิชาชีพ และ เป็นตัวแทนผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาของประเทศไทย (สำนักงานเลขาธิการครูสภา, 2551, หน้า 59)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น และในฐานะที่ผู้วิจัยศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสภา เพื่อเป็นข้อมูลให้แก่ผู้ที่ทำหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบัน นำข้อค้นพบไปปรับใช้หรือพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา หรือเป็นข้อมูลให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดเพื่อนำไปปรับใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะของบุคลากรก่อนแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสภา
3. เพื่อศึกษาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสภา

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาจากประชากรซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวนทั้งหมด 7 แห่ง โดยจำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 28 คน และครู จำนวน 390 คน รวมเป็นประชากรทั้งสิ้น จำนวน 418 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้จากการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเทียบตารางสัดส่วนของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan 1970, p. 606-610) จำนวน 209 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 14 คน และครู จำนวน 195 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น คือ คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ ได้แก่

- (1) คุณลักษณะผู้นำด้านกายภาพ
- (2) คุณลักษณะผู้นำด้านภูมิหลังส่วนบุคคล
- (3) คุณลักษณะผู้นำด้านสติปัญญาและความสามารถ
- (4) คุณลักษณะผู้นำด้านบุคลิกภาพ
- (5) คุณลักษณะผู้นำด้านลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน
- (6) คุณลักษณะผู้นำด้านสังคม

2.2 ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู ตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของคุรุสภา ประกอบด้วย 12 องค์ประกอบ ได้แก่

- (1) การปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ
- (2) การตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้เรียน
- (3) การมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ
- (4) การพัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง
- (5) การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ
- (6) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน
- (7) การรายงานผลการพัฒนาคุณภาพของ ผู้เรียน ได้อย่างมีระบบ
- (8) การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน

(9) การร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์

(10) การร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์

(11) การแสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา

(12) การสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาจากประชากรซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวนทั้งหมด 7 แห่ง จำแนกเป็นผู้บริหาร จำนวน 28 คน และครู จำนวน 390 คน รวมเป็นประชากรทั้งสิ้น จำนวน 418 คน กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้มีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเทียบตารางสัดส่วนของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan 1970, p. 608-610) จำนวน 209 คนประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 14 คน และครู จำนวน 195 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้ แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการสร้างขึ้น โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี รวมถึงผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อความครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา เครื่องมือแต่ละชนิด แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพโดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของสต็อกคิลล์ (Stogdill, 1974, pp. 74-75) ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ คุณลักษณะผู้นำด้านกายภาพ (physical characteristics) คุณลักษณะผู้นำด้านภูมิหลังส่วนบุคคล (social background) คุณลักษณะผู้นำด้านสติปัญญาและความสามารถ (intelligence and ability) คุณลักษณะผู้นำด้านบุคลิกภาพ (personality) คุณลักษณะผู้นำด้านลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน (task-related characteristics) และคุณลักษณะผู้นำด้านสังคม (social characteristics)

ตอนที่ 3 สอบถามประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของคุรุสภา ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548 หมวดที่ 2 มาตรฐานการปฏิบัติงานที่คุรุสภากำหนด (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2549 หน้า 172-173) ประกอบด้วยองค์ประกอบ 12 ด้าน คือ ด้านการปฏิบัติกิจกรรมทาง

วิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครู ด้านการตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมโดยคำนึงถึงผลที่เกิดกับผู้เรียน ด้านการมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ ด้านการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผลถาวรที่เกิดกับผู้เรียน ด้านการรายงานผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ด้านการร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ ด้านความร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์ ด้านการแสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา ด้านการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทุกสถานการณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาประมวลผลและวิเคราะห์ผลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป
2. ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีแจกแจงความถี่ และวิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละ

3. ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยใช้ค่าเฉลี่ย (X) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation/S.D.) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางพร้อมกับคำบรรยายประกอบ ผู้วิจัยกำหนดระดับของคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยจัดระดับตามค่าเฉลี่ย โดยใช้แนวคิดของเบสต์ (Best, 1993, p. 247)

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 3 แบบสอบถามของผู้บริหารเกี่ยวกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสภา โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าเบี่ยงเบน

มาตรฐาน (Standard Deviation/S.D.) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางพร้อมกับคำบรรยายประกอบ ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของคะแนนเป็นตัวชี้วัดโดยใช้แนวคิดของเบสต์ (Best, 1993, p. 247)

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสภาอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสภาอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสภาอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสภาอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสภาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5. วิเคราะห์คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสภา โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบหลายขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดพอสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลเกี่ยวกับสถานะของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศชายจำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 61.50 ที่เป็นเพศหญิงจำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 38.50 ตำแหน่งผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 7.00 เป็นครูผู้สอน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 93 อายุไม่เกิน 25 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.00 อายุ 26-30 ปี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 12.00 อายุ 31-35 จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 24.50 อายุ 36-40 จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 อายุ 41-45 ปี จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 19.50 อายุ 46 ปีขึ้นไป จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 21.00 อายุการทำงานไม่เกิน 5 ปี จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 14.50 อายุการทำงาน 5-10 ปี จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 47.50 อายุการทำงาน

11 ปีขึ้นไปจำนวน 76 คนคิดเป็นร้อยละ 38.00 ระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรี จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 49.50 ระดับปริญญาโท จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 ระดับปริญญาเอก จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50

2. คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด อาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.23$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านภูมิหลังส่วนบุคคล ($\bar{x} = 4.31$) ด้านลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน ($\bar{x} = 4.26$) ด้านบุคลิกภาพ ($\bar{x} = 4.22$) ด้านสติปัญญาและความสามารถ ($\bar{x} = 4.21$) ด้านสังคม ($\bar{x} = 4.20$) และด้านกายภาพ ($\bar{x} = 4.18$) ตามลำดับ

3. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทราตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสภา

ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสภาโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.15$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ($\bar{x} = 4.27$) ด้านการร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ ($\bar{x} = 4.25$) ด้านการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทุกสถานการณ์ ($\bar{x} = 4.25$) ด้านการตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆโดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้เรียน ($\bar{x} = 4.16$) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน ($\bar{x} = 4.14$) ด้านการร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์ ($\bar{x} = 4.14$) ด้านการแสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา ($\bar{x} = 4.13$) ด้านการพัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง ($\bar{x} = 4.12$) ด้านการรายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ได้อย่างมีระบบ ($\bar{x} = 4.11$) ด้านการมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ ($\bar{x} = 4.11$) ด้านการปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครู ($\bar{x} = 4.08$) และด้านการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ ($\bar{x} = 4.07$) ตามลำดับ

4. ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทราตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสภา

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสภา พบว่า มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน และมีระดับความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา เป็นรายด้านพบว่า มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน และมีระดับความสัมพันธ์ใน

ระดับปานกลาง โดยในคุณลักษณะผู้นำด้านที่เกี่ยวข้องกับงานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสภาสูงสุด รองลงมาได้แก่คุณลักษณะผู้นำด้านสติปัญญาและความสามารถ คุณลักษณะผู้นำด้านบุคลิกภาพ คุณลักษณะผู้นำด้านภูมิหลังส่วนบุคคล คุณลักษณะผู้นำด้านสังคม และคุณลักษณะผู้นำด้านกายภาพตามลำดับ

5. คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสภา

คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสภาจากตัวแปรทั้ง 6 ปัจจัย คือ คุณลักษณะผู้นำด้านกายภาพคุณลักษณะผู้นำด้านภูมิหลังส่วนบุคคล คุณลักษณะผู้นำด้านสติปัญญาและความสามารถ คุณลักษณะผู้นำด้านบุคลิกภาพคุณลักษณะผู้นำด้านที่เกี่ยวข้องกับงาน และคุณลักษณะผู้นำด้านสังคม พบว่ามีเพียง 2 ปัจจัย คือ คุณลักษณะผู้นำด้านลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน (X_5) และคุณลักษณะผู้นำด้านกายภาพ (X_1) สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสภาได้ร้อยละ 61.40 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัย มีประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านภูมิหลังส่วนบุคคล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่จะขึ้นมาเป็นผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความพร้อมในหลายๆ เรื่อง โดยเฉพาะเรื่องที่สำคัญ คือ ภูมิหลังส่วนบุคคลที่บ่งบอกถึงการให้ความสำคัญและได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว การมีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจทางสังคมที่ดี ได้รับการอบรม เลี้ยงดูเพื่อให้ความเป็นผู้นำหรือสิ่งสมประสงค์ที่เอื้อต่อการเป็นผู้นำ รวมถึงการพัฒนาตนเองด้านคุณวุฒิการศึกษา การพัฒนาวิชาการ และวิชาชีพที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้สามารถนำพาองค์กรสู่เป้าหมายและความสำเร็จที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของศุภกร พลสายแสง (2553) ได้ศึกษาความต้องการของครูเกี่ยวกับลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พัทลุง เขต 1 พบว่า ความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน 6 ด้าน ในเรื่อง ดังต่อไปนี้

1) คุณลักษณะผู้นำด้านกายภาพ 2) คุณลักษณะผู้นำด้านภูมิหลังส่วนบุคคล 3) คุณลักษณะผู้นำด้านสติปัญญาและความสามารถ 4) คุณลักษณะผู้นำด้านบุคลิกภาพ 5) คุณลักษณะผู้นำด้านคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน และ 6) คุณลักษณะผู้นำด้านสังคม

2. ผลการวิจัยพบว่าประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสภา ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการแสดงออกของครูเป็นแบบอย่างที่ดี ผู้เรียนจะนำไปประพฤติ ปฏิบัติตาม ฉะนั้นพฤติกรรมการแสดงออกต่างๆ ของครูทั้งต่อหน้าและลับหลังต้องพึงระวังและให้ความสำคัญว่า เมื่อแสดงออกแล้วผู้เรียนหรือผู้พบเห็นจะนำพฤติกรรมนั้นๆ ไปปฏิบัติตามหรือไม่ สอดคล้องกับงานวิจัยของไพวรรณ คำดี (2550) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานของครูผู้สอนตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ในทัศนะคติของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 มีทัศนะต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอนตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีการปฏิบัติงานสูงสุด คือ ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน

3. ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสภานั้น คุณลักษณะผู้นำที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูสูงสุด คือ ด้านการแสวงหาและการใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา ฉะนั้นการที่ครูจะปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิผลตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสภานั้น ครูจะต้องเป็นผู้ที่มีความสนใจใฝ่รู้ มีการพัฒนาตนเองทั้งด้านวิชาการ และวิชาชีพโดยการศึกษารายงาน การหาข้อมูลข่าวสารที่มีการเปลี่ยนแปลง เพื่อนำมาวิเคราะห์และเลือกนำมาใช้เฉพาะข้อมูลข่าวสารที่จำเป็น ต้องมีการพัฒนาระบบสารสนเทศให้มีคุณภาพสามารถนำมาใช้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ อันจะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ ของผู้เรียนและผู้รับบริการอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของพรชัย ชนุนันท์ (2553) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการปฏิบัติงานของครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ พบว่า สภาพการปฏิบัติงานของครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพ ทั้งโดยรวมและรายมาตรฐานอยู่ในระดับมาก ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนไม่แตกต่างกันทั้งโดยรวมและรายมาตรฐานทั้ง 12 ด้าน

4. ผลการวิจัย พบว่า การที่ครูจะปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิผลตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสภานั้น ต้องอาศัย

คุณลักษณะผู้นำด้านลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงานเป็นเรื่องสำคัญที่สุด เพราะเป็นคุณลักษณะผู้นำที่เป็นลำดับที่หนึ่งและส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูทุกด้าน และคุณลักษณะผู้นำด้านกายภาพเป็นลักษณะที่มีความสำคัญเป็นลำดับรอง และส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูเกือบทุกด้าน แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ กล้าคิด กล้าทำนอกกรอบ นอกกฎระเบียบหรือข้อบังคับโดยนำเทคนิควิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการบริหารงาน ต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการวางแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน รับผิดชอบต่อหน้าที่ เสียสละต่อองค์กร มีการนิเทศ ติดตามการปฏิบัติที่มอบหมายให้แก่บุคลากรปฏิบัติเพื่อติดตามผลสัมฤทธิ์ของงาน รวมถึงการให้ความไว้วางใจต่อบุคลากรในการปฏิบัติงาน เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์และบรรยากาศอันดีต่อเพื่อนร่วมงาน และการที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะสามารถนำพวงศ์กรสู่เป้าหมายและความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ นั้น ประเด็นที่มีความสำคัญไม่น้อยกว่าคุณลักษณะผู้นำด้านลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน คือ คุณลักษณะผู้นำด้านกายภาพ เพราะลักษณะทางกายภาพ บ่งบอกถึงความเป็นตัวตนของผู้บริหารที่ทำให้ผู้พบเห็นสามารถพิจารณาหรือมองเห็นได้โดยตรง เป็นรูปธรรม โดยเฉพาะความมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง การแสดงอาการกระตือรือร้นในการทำงาน การแต่งกายสะอาดถูกกาลเทศะ พร้อมต่อการปฏิบัติงาน และการร่วมสมาคม สัมพันธ์กับบุคคล ชุมชน หรือหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปฏิสัมพันธ์ การร่วมมือร่วมแรงในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ให้ราบรื่นบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ เป็นที่พึงพอใจแก่ทุกฝ่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของวีระชัย ศรีนิเวศน์ (2548) ได้ศึกษาคุณลักษณะผู้นำของรองผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการเขตตรวจราชการที่ 4 พบว่า คุณลักษณะผู้นำของรองผู้อำนวยการสถานศึกษาด้านภูมิหลังทางสังคม ด้านลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน และด้านลักษณะทางสังคม ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ เขตตรวจราชการที่ 4 ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1) การเตรียมตัวสำหรับบุคคลที่ต้องการเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีการพัฒนาหรือเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับเรื่องภูมิหลังส่วนบุคคล เป็นเรื่องสำคัญที่สุด เพราะการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาหรือเป็นผู้บังคับบัญชา ต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสมหลายประการ และหน่วยงานต้นสังกัดสามารถนำข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ไปกำหนดเป็นคุณสมบัติในการพิจารณาหรือการคัดเลือกบุคลากรเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารต่อไปในอนาคต

2) ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทราตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสภา เรื่องที่ ครูให้ความสำคัญน้อยที่สุด คือ เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งในความเป็นจริงของการจัดการเรียนการสอน สิ่งที่สำคัญ คือ สื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากสื่อและสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานในสาขาวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง ฉะนั้นหน่วยงานต้นสังกัดควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพ ทันสมัย พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง โดยอาจกำหนดนโยบายให้มีการอบรม เพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการจัดให้มีการประกวด แข่งขัน และส่งผลต่อการพิจารณาความดีความชอบ หรือการเลื่อน ตำแหน่ง เพื่อเป็นการจูงใจและกระตุ้นให้ครูให้ความสำคัญต่อการ ผลิตและพัฒนาสื่อต่อไป

3) ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร สถานศึกษา ด้านกายภาพ กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน ของครูสภา ด้านการแสวงหาและการใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา มีความสัมพันธ์มากที่สุด เพราะพฤติกรรมกรรมการแสดงออกภายนอก ของผู้บริหารบ่งบอกถึงความพร้อมของร่างกาย สติปัญญา และ พฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่ต้องปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ส่งผล ให้สามารถแสวงหาข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นต่อการพัฒนางานให้มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4) คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาด้าน ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงานส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงาน ของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน ของครูสภา 11 ด้าน ทั้งนี้เพราะการเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ บริหารต้องมีคุณลักษณะผู้นำที่เด่นในเรื่องความรู้ ความสามารถในการ บริหารงานเป็นสำคัญ

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับคุณลักษณะ ผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงาน ของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ตามมาตรฐานการปฏิบัติ งานของครูสภา ตามสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

2) ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของ ผู้บริหารสถานศึกษากับเรื่องอื่นๆ เพื่อนำไปปรับใช้ในการบริหาร สถานศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนต่อไป

3) ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกในวิทยาลัยแต่ละแห่งเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผล การปฏิบัติงานของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ตาม

มาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสภา หรือประสิทธิภาพการบริหาร งานให้มีคุณภาพเพื่อเป็นต้นแบบแก่วิทยาลัยอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

จิราลักษณ์ ภูภัทรพงศ์. (2551). การศึกษาคุณลักษณะผู้นำของ ผู้บริหารสถานศึกษาในทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสถาบันอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 7. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา สถาบันบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ ชัยภูมิ.

นภัสวรรณ ผงทอง. (2551). ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ การศึกษา ระดับอาชีวศึกษาในจังหวัดนครพนม. ปริญญาครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย ราชภัฏสกลนคร.

บุญธรรม ไวยมิตรรา. (2553). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา.

พรชัย ชนุนันท์. (2553). สภาพปัญหาการปฏิบัติงานของครูตาม เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอุดรธานี. ปริญญาครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย ราชภัฏอุดรธานี.

ไพวรรณ คำดี. (2550). การปฏิบัติงานของครูผู้สอนตามเกณฑ์ มาตรฐานวิชาชีพครูในทัศนะของผู้บริหาร สถานศึกษา และครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษ หนองคายเขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ราชภัฏมหาสารคาม.

ราชกิจจานุเบกษา. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (และที่แก้ไขเพิ่มเติม) ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553.

ราชกิจจานุเบกษา. (2551). พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551.

วัชรชัย ศรีนิเวศน์. (2548). คุณลักษณะผู้นำของรองผู้อำนวยการ สถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ เขตตรวจ ราชการที่ 4. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- วันเพ็ญ เลี้ยงถนอม. (2553). **แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนระดับอาชีวศึกษา เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร**. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- ศุภกร พลายแสง. (2553). **การศึกษาความต้องการของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พัทลุงเขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปฐมวัยศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการและเศรษฐกิจแห่งชาติ. (2553). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ**. สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2549). **เกณฑ์มาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพครู**. กรุงเทพฯ : องค์การคุรุสภา.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2551). **รวมกฎหมายสภาครูและบุคลากรทางการศึกษาสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : องค์การคุรุสภา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). **การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 1 (พ.ศ. 2542-2551)**. กรุงเทพฯ : องค์การคุรุสภา.
- Best. John W. (1993). **Research in Education**. 3rd ed., New Delhip : Prentice hall of India Inc.
- Krejcie, Robert V. and Morgan, Earyle w. (1970). **Educational and Psychological Measurement**. Minnesota University USA.
- Stogdill, R.M. (1974). **Handbook of Leadership : A Survey of Theory and Research**. New York : The Free Press.